

Рецензія

**рецензента, доктора медичних наук, професора, завідувачки кафедри
терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М. І. Пирогова**

**Марії Михайлівни ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКОЇ на дисертаційне
дослідження аспірантки кафедри хірургічної стоматології та щелепно-
лицевої хірургії ВНМУ ім. М. І. Пирогова Ганни Ігорівни Криничних на
тему: «Оптимізація лікування хворих з кістами фронтальних відділів
щелеп з урахуванням їх клінічних проявів та онтогенетичних
особливостей», представлене до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ
05.600.105, що утворена згідно наказу в.о. ректора ЗВО Вінницького
національного медичного університету ім. М. І. Пирогова № 195 від 15
грудня 2023 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова
№ 6 від 14 грудня 2023 року з правом прийняття до розгляду та проведення
разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії галузі
знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».**

1. Ступінь актуальності обраної теми.

У клініці щелепно-лицевої хірургії серед пухлиноподібних утворень найбільшу частку займають кісти щелеп. Найбільші труднощі діагностики спостерігаються при кістах верхньої та нижньої щелеп у різцевих відділах. Це пов'язано з різноманіттям кіст, як запальних, так і еволюційних.

Різцеві відділи щелеп мають особливу будову, тому що в ембріональному періоді вони формуються шляхом злиття фрагментів. Так, існують складнощі у систематизації даної групи кіст та тактиці лікування. Певні труднощі виникають також при плануванні оперативних втручань, що пов'язано з можливістю запальних ускладнень і рецидивів. Тому, обраний напрямок досліджень є актуальним.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертанткою проведено інформаційно-патентний пошук, в роботі проаналізовано 212 джерел зарубіжної і української літератури, переважно за останнє десятиріччя, визначено пріоритет у дослідженні. У роботі

сформульована мета: визначення особливостей морфології і клініки кіст фронтальних відділів щелеп та розроблення оптимальних критеріїв діагностики і методів лікування кіст даних локалізацій, та покращення їх результатів. Для реалізації поставленої мети були запропоновані 8 завдань і влучно підібрані сучасні, високотехнологічні методи дослідження та аналіз даних:

епідеміологічне дослідження для визначення поширеності захворюваності на кісти щелепно-лищевої ділянки серед стоматологічних пацієнтів, клінічні методи – для оцінювання суб'єктивних і об'єктивних показників перебігу кіст щелеп; морфологічні – для визначення особливостей морфогенезу, часової динаміки анатомічних і топографічних перетворень структур щелепно-лищевої ділянки, задля цього застосовували : антропометрію, макроскопію, виготовлення гістологічних препаратів, морфометрію, тривимірне комп'ютерне реконструювання; інструментальні – для визначення мікроциркуляції у ділянці ураження за допомогою фотоплетизмографії; статистичні – для обробки та аналізу отриманих результатів (визначення середніх та відносних величин, оцінки ступеня вірогідності та достовірності).

Отже, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень є новітній і відповідний. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні з використанням тотожно підібраних математичних і статистичних методів. Отримані результати є достовірними і науково обґрунтованими.

За матеріалами дисертації опубліковано 28 наукових праць, з них: 3 статті опубліковані у закордонних виданнях (Польща, Туреччина, Румунія), дві з яких проіндексовані у базі даних Scopus; 6 статей в наукових фахових виданнях МОН України, отримано 1 патент України на корисну модель (№102592) та 4 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір (№ 115862; № 114581; № 119002; № 119001); 14 публікацій у матеріалах конференцій та конгресів.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Вперше за допомогою комплексу класичних та новітніх методів морфологічного дослідження та трьохвимірної візуалізації встановлено особливості динаміки просторово-часових перетворень у ембріональних фісурах фронтальних ділянок щелеп, їх морфологічних змін упродовж пренатального періоду онтогенезу людини.

Визначені морфологічні передумови виникнення складних гістологічних структур у еволюційних кістах фронтальних відділів щелеп, у тому числі із включенням слинних залоз, війчастого (респіраторного), одонтогенного та епітелію ротової порожнини у пренатальному періоді онтогенезу людини.

Надані роз'яснення етіології тканин слинних залоз в оболонках кіст (залозисто-одонтогенних) і пухлин (аденокарцином) щелеп, та можливого розвитку кіст із залишків дистопованого одонтогенного епітелію (епітеліальні «перлини»), та показана вірогідність включення в оболонки кіст війчастого (респіраторного) епітелію.

Встановлені особливості структури фронтального відділу верхньої щелепи (зменшення мінеральної щільності у ділянках фісур) з використанням конусно-променевої комп'ютерної томографії.

Вперше був проведений порівняльний аналіз гістологічних форм кіст фронтальних ділянок щелеп з визначенням рівня їх проліферативної активності та локалізації задля уточнення критеріїв диференційної діагностики і обґрунтування нової систематизації кістозних уражень верхньої щелепи.

Запропоновано групування патологічних утворень за розташуванням їх у фісурах щелеп. Розроблена систематизація пухлиноподібних утворень у різцевих відділах щелеп з особливим характером розвитку та клінічного перебігу, що впливає на вибір тактики лікування (застосування методик поглиблення та перфорацій кісткових порожнин).

Вперше була застосована удосконалена методика хірургічного лікування пацієнтів із кістами фронтальних відділів щелеп, яка полягала у поєднанні методів перфорацій та поглиблення кісткової стінки, задля зниження ризику рецидиву та постоперативних ускладнень. Ефективність регенерації

післяопераційних ран підтверджена методом фотоплетизмографії, а відсутність рецидивів – клінічно.

Розроблені рекомендації по веденню післяопераційних кісткових порожнин (під тампоном, відкрито чи під згустком крові із зашиванням рани) у пацієнтів після хірургічного лікування кіст щелеп з метою контролю ефективності загоєння та попередження нагноєння з урахуванням об'ємного розміру та форми залишкової порожнини (1/4, 1/3, 1/2).

Розроблений метод хірургічного лікування пацієнтів із нагноєними кістами різцевого каналу із пластичним закриттям післяопераційного дефекту.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні методики дослідження, застосовані дисертанткою у роботі обґрунтовані аналізом цілої низки джерел літератури, враховуючи провідні роботи із досліджуваної тематики в рецензованих фахових виданнях. Дослідження та аналіз достатньої кількості показників дозволили сформулювати результати та дали змогу використовувати їх у подальшому обговоренні. Наукові положення та висновки, відповідно до опрацьованих авторкою даних власного дослідження, із проведенням відповідного статистичного аналізу, що свідчить про їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів досліджень. Всі результати є статистично значимими. Результати, отримані дисертанткою, наукові положення та висновки є значущими та науково обґрунтованими.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

В дисертаційній роботі повністю розв'язані поставлені наукові завдання. Оптимальна тактика підібрана для виконання кожного завдання. Добре зарекомендовані стандартні методи, та сучасні впровадження інших наукових колективів дозволили провести всебічний аналіз.

Дисертантка освоїла використані методи: морфологічні та морфометричні, приймала безпосередню участь у заборі гістологічного матеріалу, фотоплетизмографію з подальшою статистичною обробкою отриманих

результатів із застосуванням загальноприйнятих методів варіаційної статистики в ліцензійному пакеті Statistica 6.0. Рівень вірогідності оцінювали на рівні 95 % ($p < 0,05$) із застосуванням t – критерію Стьюдента. Авторка достатньо здійснила огляд літератури та порівняла отримані дані із проведеними дослідженнями.

Представлене дисертаційне дослідження є документальним оформленням проведеної Криничних Г.І. роботи, написане на високому науковому рівні і доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника. Тому, необхідно відзначити високий рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Дана дисертаційна робота є частиною науково-дослідницьких робіт «Розробка методів хірургічного лікування хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки з урахуванням корекції супутніх захворювань» (номер державної реєстрації 0118U005403), «Розробка методів хірургічного та комплексного лікування хворих з вродженою та набутою патологією щелепно-лицевої ділянки з відновленням функцій та урахуванням супутньої патології» (номер державної реєстрації 0123U100745) кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова. В комплексній темі дисертантка є виконавцем окремого фрагменту.

Застосування удосконалених методик операцій з видалення кіст щелеп (цистектомія із компактостеотомією та поглибленням кісткових стінок) дає можливість впровадити в практичну охорону здоров'я досліджену методику ефективної профілактики виникнення післяопераційних ускладнень та рецидивування. Гісто- і патоморфологічні знахідки в'їчастого, залозистого, одонтогенного і епітелію ротової порожнини у щелепах плодів та в оболонках кіст пацієнтів пояснюють їх походження та значення у патогенезі.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес кафедр: хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (м. Вінниця), хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Буковинського

державного медичного університету (м. Чернівці), хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету (м. Полтава), хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії Харківського національного медичного університету (м. Харків); у лікувальний процес відділень: щелепно-лицевої хірургії Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова (м. Вінниця), відділення пухлин голови та шиї Подільського регіонального центру онкології (м. Вінниця), отоларингологічне/щелепно-лицеве відділення Вінницької міської клінічної лікарні швидкої медичної допомоги (м. Вінниця), підрозділу хірургічної стоматології ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня» (м. Чернівці), відділення лікувально-хірургічної стоматології КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна поліклініка» ПОР (м. Полтава), відділення щелепно-лицевої хірургії Харківської обласної клінічної лікарні (м. Харків).

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці.

Результати дисертаційного дослідження рекомендується надалі впроваджувати в науковий і навчальний процес вищих медичних навчальних закладів. На основі огляду літератури, результатів дослідження, їх узагальнення та висновків рекомендую написати україномовну та англomовну статті.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікацій програмою «Strike Plagiarism.com» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, самоплагіату, фабрикивання, фальсифікування даних чи будь-яких інших порушень принципів академічної доброчесності. Оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 85,5 %. Наявні співпадіння відповідають власним публікаціям, загальноживим термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням дисертантки.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Підводячи підсумок, варто відзначити, що дисертаційна робота Криничних Ганни Ігорівни на тему : «Оптимізація лікування хворих з кістами фронтальних

відділів щелеп з урахуванням їх клінічних проявів та онтогенетичних особливостей» є завершеною, самостійною, кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної стоматології – вдосконалення методики хірургічного лікування кіст, знижуючи ризик запальних ускладнень та рецидивів. Патогенетично обґрунтовано розвиток кістозних утворень щелеп.

За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Одержані під час виконання дисертаційної роботи результати мають вагомим значення для сучасної стоматології та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Вона у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Криничних Ганна Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 Стоматологія.

Рецензент,
завідувачка кафедри
терапевтичної стоматології
ВНМУ ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук,
професор

Марія ШНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА